

Yeni Medya ve Şiddet Odaklı Eylemler: Incel Hareketi ve Çevrim İçi Denetim Stratejileri

New Media and Violence-Oriented Actions: Incel Movement and Online Moderation Strategies

Derleme Makalesi / Review Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Tuğçe İyigüngör

ORCID:
0000-0001-7431-3403

Geliş tarihi/Received:
25.10.2024

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
09.12.2024

Kabul tarihi/Accepted:
09.12.2024

Yayın tarihi/Published:
23.12.2024

Atıf/Citation:
İyigüngör, T. (2024). Yeni
medya ve şiddet odaklı
eylemler: Incel hareketi ve
çevrim içi denetim stratejileri.
İletişim ve Diplomasi, 13,
151-170.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1573777

Tuğçe İYİGÜNGÖR¹

ÖZ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin toplumsal yaşamın bir parçası hâline geldiği günümüz dünyasında kitle iletişim araçları, demokratik tartışmaların gelişmesine yönelik sahalara açmış; bireylerin, ulusal sınırları aşarak belirli düşünce kalıpları içinde birleşen uluslararası topluluklar oluşturmalarına olanak sağlamıştır. Ancak bununla birlikte ayrımcı uygulamalara da ortam hazırlamıştır. Etkileşimli kamusal alanlar, nefret söylemlerinin ve dijital şiddet pratiklerinin sıradanlaşmasına ve yeniden üretilmesine yol açmıştır. Bu kapsamda çalışma, 'çevrim içi nefret söylemi ve dijital şiddet' olgusunu ele almıştır. Yeni iletişim ortam ve araçlarının şekillendirdiği şiddet yanlısı bir aşırı grup örneği olarak 'Incel' (involuntary celibate) hareketinin etkisi incelenmiştir. Bu etkilerin fiziksel şiddete dönüşüm süreci analiz edilmiştir. Dijital şiddete karşı farklı ülkelerin çevrim içi denetim stratejileri, mevzuatları ve düzenleyici çerçeveleri araştırılmıştır. Çalışma, hükümetler tarafından alınması gereken önlemleri, yeni iletişim ortamlarının fiziki eylemler ile iç içeliği bağlamında değerlendirmiştir. Nefret söylemi ile dijital şiddeti etkili bir şekilde önlemek için kapsamlı ve çok katmanlı stratejilerin gerekliliği vurgulanmıştır. Türkiye'de çevrim içi şiddet içeriklerinin kontrol altına alınmasına yönelik yasal ve kurumsal girişimlere, dijital okuryazarlığın geliştirilmesine ve toplumsal farkındalığın artırılmasına vurgu yapılmıştır. Bulgular, ifade özgürlüğünü korurken çevrim içi nefret ve dijital şiddetin risklerini azaltan dengeli politikaların önemini ortaya koymaktadır. Çalışma, dijital nefret söylemi, çevrim içi aşırılık ve dijital şiddet konularında ulusal ve uluslararası yayınların incelendiği bir literatür çalışmasıdır.

¹ Dr. Arş. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Gerede Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, Bolu, Türkiye, tugce.iyigungor@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7431-3403

Anahtar Kelimeler: Nefret söylemi, dijital şiddet, Incel hareketi, yeni medya, çevrim içi radikalleşme

ABSTRACT

In today's world, where information and communication technologies have become a part of social life, mass media have opened up areas for the development of democratic debates. It has enabled individuals to transcend national borders and form international communities united by certain patterns of thought. It has also created an environment for discriminatory practices. Interactive public spaces have led to the commonplace and reproduction of hate speech and digital violence practices. This study addresses the phenomenon of online hate speech and digital violence. The impact of the Incel movement as an example of a violent extremist group shaped by new communication media and tools is examined. The process of transforming these effects into physical violence has been analysed. Online control strategies, legislation and regulatory frameworks of different countries against digital violence have been investigated. The study evaluates the measures to be taken by governments in the context of the intertwining of new communication environments with physical actions. The need for comprehensive and multi-layered strategies to effectively prevent hate speech and digital violence was highlighted. Emphasis was placed on legal and institutional initiatives to control online violent content in Türkiye, improve digital literacy, and raise social awareness. The findings highlight the importance of balanced policies that reduce the risks of online hate and digital violence while protecting freedom of expression. The study is a literature study examining national and international publications on digital hate speech, online extremism and digital violence.

Keywords: Hate speech, digital violence, Incel movement, new media, online radicalization

EXTENDED ABSTRACT

The rapid evolution of communication technologies has revolutionized traditional media landscapes, creating dynamic digital platforms characterized by interactivity, hypertextuality, and virtuality. These platforms have fostered open communication and democratized discourse but have simultaneously emerged as breeding grounds for extremist ideologies and hate speech. This study examines the intricate relationship between digital media and violence-oriented actions, using the "Incel Movement" as a case study to analyse how online subcultures normalize hate speech and incite physical violence. Additionally, the research explores global and national regulatory frameworks designed to address these challenges.

Digital platforms such as social media and forums possess attributes like anonymity, global connectivity, and algorithmic amplification, which facilitate the widespread dissemination of hate speech. These characteristics enable the normalization of harmful narratives, creating a digital ecosystem conducive to extremist ideologies. The study identifies the Incel involuntary celibate community as a stark example of how online hate speech transitions into physical violence. Rooted in misogyny and grievances against women, the Incel movement has inspired real-world violence, exemplified by high-profile cases such as the 2014 Isla Vista attack by Elliot Rodger. The digital narratives within this subculture often glorify acts of violence and provide a sense of belonging to disenfranchised individuals, fuelling a dangerous cycle of digital radicalization.

The methodology of this study is grounded in a comprehensive literature review, synthesizing academic and policy-oriented research from the last decade. Peer-reviewed journal articles, international policy documents, and case studies form the core data sources. Ernesto Laclau's discourse theory serves as the theoretical framework, offering insights into how collective hate and exclusion legitimize discriminatory actions. The study also employs thematic analysis to uncover recurring themes, such as networked misogyny, algorithmic radicalization, and the role of regulatory interventions.

Key findings highlight digital media as a catalyst for extremism. Anonymity and algorithmic prioritization create echo chambers that reinforce harmful ideologies, enabling the proliferation of hate speech. The analysis of global regulatory measures reveals varying national approaches. For instance, the European Union's Digital Services Act (DSA) and Germany's NetzDG emphasize platform accountability and content moderation, while Australia's Online Safety Act focuses on user protection. Türkiye's legal framework, including the Turkish Penal Code (Article 216) and the Internet Law (No. 5651), offers mechanisms to combat hate speech, yet challenges persist in enforcement and balancing freedom of expression.

Despite advancements in legal and regulatory frameworks, several challenges hinder the fight against online hate speech. These include balancing content moderation with the right to free speech, addressing cross-border jurisdictional complexities, and ensuring ethical data practices. The global nature of digital platforms requires collaborative international efforts to develop standardized mechanisms for combating online extremism. Moreover, algorithmic biases and the self-reinforcing nature of online echo chambers complicate regulatory interventions, necessitating a multi-faceted approach.

The study underscores the cyclical relationship between hate speech and violence in digital spaces. Online echo chambers amplify hateful narratives, which in turn normalize extremist ideologies, leading to real-world violence. The Incel movement exemplifies how digital platforms facilitate this transition. To counteract these dynamics, regulatory measures must integrate digital literacy and awareness campaigns,

ensuring that users are equipped to critically engage with digital content. These efforts should complement legal frameworks to provide a holistic strategy for mitigating online hate speech.

In conclusion, this research highlights the complex interplay between digital media and hate-driven violence, calling for a multi-layered approach to address this pressing issue. While robust legal frameworks and platform accountability are essential, they must be supported by educational initiatives that promote tolerance and critical thinking. Policymakers and stakeholders should prioritize the development of cross-border collaborations to address jurisdictional challenges and ensure effective regulation of online platforms.

GİRİŞ

Ernesto Laclau'ya göre toplumun kendi bütünlüğünü kavraması, genellikle toplumun bir kesiminin dışlanması ile mümkün olmaktadır. Bir topluluğun üyeleri arasında karşılıklı bir bağ kurmayı sağlayan ana unsur, ortak bir kişi veya nesneye duyulan nefret tir (Laclau, 2022). Toplumsal bellekte ötekileştirilen kişi, topluluk ya da nesnelere karşı beslenen korku ve kaygı ile birlikte, bu bellek etrafında toplanan ve ortak paydada birleşen gruplar tarafından oluşturulan nefret söylemi ortaya çıkar. Laclau'nun vurguladığı ortak nefret duygusu, grupların bireysel ya da toplu olarak ötekilere karşı ayrımcı eylemlerine meşruiyet sağlamaktadır ve nefret söyleminden nefret suçuna giden yolu açmaktadır (Binark, 2010, s.12).

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 1997 yılında kabul ettiği R(97) 20 sayılı tavsiye kararında nefret söylemini, "İrkçi nefret, yabancı düşmanlığı, antisemitizm veya hoşgörüsüzlük ifade eden saldırgan milliyetçilik de dâhil olmak üzere, hoşgörüsüzlüğe dayalı nefret biçimlerini yayan, teşvik eden, savunan ya da haklı gösteren her türlü ifade biçimi" şeklinde tanımlamıştır (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 1997). Güncel gelişmeler ve hukuki yaklaşımlar, nefret söylemi kavramının genişletilmesini gerekli kılmıştır. Bu kapsamda sığınmacı ve mülteci hakları, cinsel yönelim, engellilik gibi kavramlar da bu tanım kapsamına dâhil edilmiştir (AİHM, 2013). Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği tarafından yapılan güncel düzenlemelerde, nefret söylemi ile yeni iletişim ortamları arasındaki bağlantıya da vurgu yapılmaktadır. Bu düzenlemeler, dijital platformları nefret söylemi ile mücadele açısından önemli bir alan olarak değerlendirmektedir.

Dijital platformlar, demokratik tartışmalar için alanlar sunarken, aynı zamanda şiddet içerikli anlatıların ve ayrımcı ideolojilerin yayılması için de uygun bir zemin oluşturmuştur. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyete dayalı nefret söylemleri ve şiddet, dijital mecralarda normalleşme ve yayılma fırsatı bulmaktadır. Bu çalışma, yeni iletişim ortamları ile şiddet yanlısı aşırı ideolojilerin kesişim noktasına odaklanarak, çevrim içi

bir alt kültür olan Incel hareketi üzerinden dijital anlatıların fiziksel dünyaya yansıyan etkilerini incelemektedir.

Incel hareketi, sosyal ağların ve diğer dijital platformların aşırıcı ideolojileri nasıl şekillendirdiğini ve pekiştirdiğini gösteren çarpıcı bir örnektir. Toplumsal cinsiyet temelli hoşnutsuzluklara ve kadın düşmanlığına dayanan bu hareket, kendini toplum ve özellikle kadınlar tarafından sistematik olarak dışlanmış bir topluluk olarak tanımlamaktadır. Hareketin pratikleri, dijital platformlar aracılığıyla yalnızca bir mağduriyet duygusunu beslemekle kalmayıp; aynı zamanda kadınlara yönelik fiziki şiddeti de teşvik etmektedir. Bu çalışma, Incel hareketinin çevrim içi yapısını, nefret söyleminin fiziksel şiddete dönüşüm mekanizmalarını ve dijital şiddeti denetlemeye yönelik küresel düzenleyici ve yasal çerçeveleri incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece dijital şiddet eylemleri karşısında devletlerin benimsediği yaklaşımları ele alarak, çevrim içi nefret söylemi ve dijital şiddeti önlemek için çeşitli politikaların gerekliliğini vurgulamaktadır. Araştırmada çevrim içi nefret söylemi ve dijital şiddetle ilgili mevcut literatür incelenmiştir. Literatür taraması, çevrim içi nefret söylemi ve şiddetin yaygınlaşmasını etkileyen dijital platformların dinamiklerini ele alan akademik makaleler, uluslararası düzenlemeler ve vaka incelemelerini içermektedir. Incel hareketi örnek bir vaka olarak seçilmiş ve hareketin çevrim içi etkileşimlerinin dijital ve fiziksel dünyadaki etkilerini inceleyen akademik çalışmalar analiz edilmiştir. Kaynak seçiminde, konuyla ilgili son 10 yılda yayımlanmış çalışmalara öncelik verilmiştir. Bulgular, çevrim içi aşırılığın fiziksel şiddete dönüşümü üzerinde yasal ve düzenleyici müdahalelerin önemine dikkat çekerken, ifade özgürlüğü ile çevrim içi şiddetin önlenmesi arasındaki hassas dengeyi korumanın gerekliliğine de işaret etmektedir. Ayrıca dijital okuryazarlık ve farkındalığın artırılmasının, çevrim içi nefret söylemi ve dijital şiddetle mücadelede önemine dikkat çekmektedir.

Çevrim İçi Nefret Söylemi ve Dijital Şiddet

Yeni medya bireylerin sadece içeriği tüketen değil, aynı zamanda üreten ve ileten kullanıcılara dönüşmesini sağlamıştır. Yeni iletişim ortamları; dijitallik, etkileşim, hipermetinsellik, yayılım ve sanallık gibi özellikleriyle geleneksel medyadan ayrılmaktadır. Bu nedenle nefret söylemi yeni iletişim ortamlarında daha kolay üretilip yayılma potansiyeline sahiptir. Hipermetinsellik sayesinde nefret içerikleri farklı platformlara hızlıca yayılmaktadır ve etkileşim yoluyla daha da geniş kitlelere iletilip yaygınlaşmaktadır. Ayrıca yeni medyanın sanallık özelliği kullanıcıya dünyanın neresinde olursa olsun 'orada olma' hissi verirken, kullanıcıların kimlikleri ve gündelik alışkanlıkları sanal ortama taşınmaktadır. Sonuç olarak günümüzde nefret söylemi, yeni medya sayesinde hızla dolaşıma girip sıradanlaşma eğilimindedir. (Binark, 2010, ss. 26-27)

Yeni iletişim ortamlarında nefret söyleminin sıradanlaştırılması, 'dijital şiddet' olarak tanımlanan, bireylerin internet üzerinden hedef alınması, taciz ya da tehdit edilmesi gibi pratiklerin artmasına da neden olmaktadır. Dijital şiddet, çevrim içi nefret söyleminin en ileri aşaması olarak kişilerin ya da belirli toplulukların yeni iletişim ortamları üzerinden psikiyatrik ya da sosyolojik açıdan olumsuz sonuçlara yol açan saldırılara maruz kalmasına ortam hazırlamaktadır. Bununla birlikte dijital şiddet yalnızca sanal ortamla sınırlı kalmayıp; fiziksel dünyaya taşınarak mağdurların gerçek hayatta tehdit, taciz ve hatta fiziksel saldırılarla karşı karşıya kalmalarına yol açabilmektedir. Bu bağlamda dijital şiddet, bireylerin yalnızca çevrim içi ortamda değil, gündelik yaşamlarında da güvenliğini tehdit eden bir sorun hâline gelmektedir.

Alanyazında dijital şiddet, dijital istismar, siber takip ve siber zorbalık kavramlarına atıfta bulunmak için birbirinin yerine kullanılan çeşitli terimler bulunmaktadır. Bu tür davranışlara atıfta bulunmak için 'elektronik saldırganlık' (Bennett et al., 2011), 'elektronik taciz' (Fenaughty & Harré, 2013) ve 'çevrim içi taciz' (Finn, 2004) gibi terimler de kullanılmaktadır. Bu kavramlar, dijital platformlar üzerinden gerçekleşen olumsuz davranışları geniş bir çerçevede ifade etmek için sıkça kullanılmaktadır. Avrupa Konseyi, dijital mecralarda gerçekleşen şiddeti tanımlarken şu ifadelere yer vermektedir: "Bireylere yönelik fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ya da acıya neden olabilecek veya bu tür sonuçlar doğurma olasılığı bulunan şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesi, kolaylaştırılması ya da tehdit oluşturulması amacıyla bilgisayar sistemlerinin kullanımı". Bu tanım, ayrıca bireylerin sahip olduğu koşullar, özellikler ya da kırılganlıklarının istismar edilmesini de içermektedir (Avrupa Konseyi, 2018).

DeMarsico ve arkadaşları, siber saldırganlık üzerine yaptığı çalışmada siber saldırganlığın çeşitli biçimlerini ele almış; sözel, ilişkisel ve aldatıcı saldırganlık türlerinin çevrim içi ortamlarda nasıl ortaya çıktığını incelemiştir. Bu kapsamda 'sözel siber saldırganlık', mağdura psikolojik zarar vermek amacıyla hakaret ya da tehdit içeren mesajların gönderilmesi şeklinde tanımlanmıştır. Çevrim içi mecralarda sıklıkla karşılaşılan 'kışkırtma (flaming)', sözel siber saldırganlık içinde yer alırken bir tartışma başlatmak veya öfke uyandırmak amacıyla saldırgan mesajlar paylaşmak olarak ele alınmıştır. Yine 'siber taciz' de sözel siber saldırganlık içinde yer alırken, failin mağduru korkutma ve sindirme amacıyla kullandığı tehdit edici ve zorlayıcı taktikleri içeren bir kapsamda değerlendirilmiştir. 'İlişkisel siber saldırganlık', sosyal manipülasyon yoluyla bireylerin sosyal ilişkilerinin bozulması veya sosyal dışlanmaya maruz bırakılmasıdır. Bu tür saldırganlık, özellikle genç yetişkinler arasında yaygındır ve sanal ortamlarda 'ifşa' ve 'çevrim içi karalama' gibi biçimlerde ortaya çıkmaktadır. İfşa, mağdurun kişisel bilgi veya görüntülerinin çevrim içi ortamda paylaşılması yoluyla kamuya açık şekilde küçük düşürülmesi ile ilgiliyken; çevrim içi karalama, mağdurun itibarını zedelemek amacıyla yanlış, saldırgan veya hakaret içeren ifadelerin kullanılmasıdır. Ayrıca, bireyin kendi kimliğini saklaması ve kimliğinin 'maskelenmesi (identity play)' bireylerin yanlış algılar oluşturmak amacıyla yanıltıcı mesajlar göndermesine ortam hazırlamaktadır. Bu davranışlar, saldırganlık bağlamında

sahte profiller oluşturma ya da başka bir kişinin kimliğine bürünerek hakaret içeren mesajlar paylaşma şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Yanıltıcı saldırganlık kapsamında ele alınabilecek olan 'trollük' ise internet ortamında yanıltıcı şekilde davranmak olarak tanımlanmaktadır (DeMarsico, Bounoua, Miglin & Sadeh, 2021, s.3). Özetle, maskeleyen kişisel bir kimlik oyunu ile başkalarını aldatmayı amaçlarken, trollemek rahatsızlık verme ve kışkırtma amacı taşır. Maskeleyen kimlik gizleme önemliken, trollemede esas olan, karşı tarafın öfkelenmesi ya da kışkırtılmasıdır.

Yeni iletişim ortam ve araçlarının, şiddet uygulayan taraf açısından şiddeti nasıl kolaylaştırdığına yönelik beş unsur üzerinde durulmaktadır. İlk olarak dijital platformlarda kişiler, anonim kalabilir ve kişinin kimliğini gizleyebilmesi olumsuz eylemlerini gerçekleştirmesi adına avantaj sağlayabilir. İkinci olarak, dijital ortamda gerçekleşen şiddet eylemleri fiziksel temas olmadan uzaktan gerçekleştirilebilir. Üçüncü olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı otomasyon özelliği sayesinde fail hedefini rahatça takip ederek eyleme geçmesini kolaylaştırabilir. Ayrıca cep telefonları ve sosyal ağlar ulaşılabilirlik açısından avantajlıdır ve dijital şiddet için gerekli erişim ortamını sağlamaktadır. Son olarak, şiddet içerikli mesajlar dijital mecralarda hızla geniş kitlelere yayılabilmekte ve bu içerikler uzun süre çevrim içi ortamda kalarak şiddete uğrayan tarafın tekrar zarar görmesine yol açabilmektedir (Fascendini & Fialová, 2011). Bununla birlikte dijital şiddet; sosyal ağlar, internet siteleri, anlık mesajlaşma platformları, bloglar, çevrim içi forumlar, arama motorları, arkadaşlık ve flört uygulamaları, çevrim içi forumlar ve dijital oyunların sohbet odaları gibi pek çok farklı mecrada kendini göstermektedir (Avrupa Parlamentosu, 2018, s.8).

Yeni İletişim Ortamlarında Aşırı Yapılanmalar Bağlamında İncel Hareketi

Sembolik yakınsama teorisi, fantezi temalı mesajlar yoluyla belirli bir sosyal gerçekliğin yaratılmasına odaklandığı için çevrim içi nefret gruplarını araştırmak adına yararlı bir çerçeve sunmaktadır (Duffy, 2003). Bu kapsamda çevrim içi nefret gruplarının hem kendileri hem de diğer kişi ya da gruplar hakkında fanteziler üretip paylaşarak ortak bir kimlik kazandığı söylenebilir. Bir topluluğun, belirli bir olay, durum ya da fikirle ilgili ortak hikâyeler ya da anlatılar oluşturmasıyla ortaya çıkan 'retorik görünüm' (Bormann, 1972) sadece küçük grupların yüz yüze iletişiminde değil, kitle iletişim araçları vasıtasıyla büyük gruplar içinde de oluşabilmektedir. Bu bağlamda günümüzde çevrim içi toplulukların fiziki hayattaki deneyimlerini, iletişim teknolojileri aracılığıyla tekrar canlandırarak paylaşabilme fırsatı bulduğu söylenebilir.

Çevrim içi mecralarda nefret ve şiddetin tarihi, internetin tarihi kadar eskidir. Örgütlü nefret toplulukları, bünyesine yeni üyeler katmak ve fikrini yaymak amacıyla en son teknolojilerle her dönem ilgilenmişlerdir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri (AB-

D)'nde ırkçı söylemi savunan kesim, 1980'li yıllardan itibaren elektronik iletişim ağlarını benimsemiştir. Neo-Nazi George P. Dietz, çevrim içi iletişim yöntemlerinin erken örneklerinden biri olarak ilk çevirmeli haberleşme panosu sistemini (BBS) kurmuştur (Levin, 2002). World Wide Web'in ortaya çıkmasının ardından ise nefret toplulukları varlıklarını çevrim içi ortamda yoğun bir şekilde göstermeye başlamıştır. Örneğin, 1995 yılında kurulan Stormfront.org, Web 1.0 dönemindeki ilk ve en önemli nefret sitelerinden biri olmuştur (Fofiu, 2010). Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan her gelişme ise o günden bugüne aşırıcı yapılanmaların etkileşim gücünü artırmıştır.

Yeni iletişim ortamları sayesinde tüm dünyada milyonlarca insan birbiriyle etkileşim hâlinindedir. Sosyal ağlarda, 'arkadaşımın arkadaş' gibi dolaylı bir sosyal bağ bile nefret ya da şiddet içeriklerinin hızla yayılmasına neden olabilmektedir. Dijital mecralarda dezenformasyonun hızı ve etkisi, bireyler arasındaki sosyal bağların gücüyle doğrudan ilişkilidir. Ayrıca araştırmalar, kriz dönemlerinde aşırıcı yapılanmalar ve nefret topluluklarının hızlı bir şekilde organize olarak söylemlerini geliştirdiğini ortaya koymaktadır (Uyheng & Carley, 2021). Nefret içerikleri; küçük, hiyerarşik ve izole çevrim içi topluluklarda daha etkili bir şekilde yayılmaktadır. Çevrim içi yankı odalarının ve filtre balonlarının da bu noktada ön plana çıktığı görülmektedir (Törnberg & Törnberg, 2024). Bazı söylemler platformdaki kullanıcıların bazıları tarafından desteklenmesi bile, yankı odası içindeki bireyler sahip oldukları fikirleri tekrarlayarak söylemlerini güçlendirmekte ve birbirlerini teşvik ederek ortak fikirlerini pekiştirmektedir. Ayrıca sosyal ağlarda beğeni, paylaşım ya da yorum yapma gibi etkileşim seçenekleri nefret içeriklerinin yayılmasına zemin hazırlayacağı gibi, içeriğin yayılmasının algoritmalarla doğrudan desteklenmediği mecralarda bile topluluk üyeleri manuel olarak içerikleri dikkat çekici hâle getirebilmektedir (Åkerlund, 2021).

Şiddet odaklı aşırıcı yapılanmalar, özellikle bu toplulukların etkin üyeleri, topluluk oluşturma amacıyla çeşitli teknikler ve aktiviteler kullanmaktadır. Bu aktiviteler arasında, 'biz ve onlar' ayrımını vurgulayan bir jargonun geliştirilmesi ve teşvik edilmesi yer almakta olup (Gaudette, Scrivens, Davies & Frank, 2021), bu dil genellikle aşağılayıcı ve saldırgan ifadeler içermektedir. Ayrıca katılımcıların dikkatini çekmek amacıyla çeşitli görsel-işitsel ve etkileşimli materyallerin kullanımı da faaliyetleri arasında yer almaktadır (Dehghan & Nagappa, 2022). Bu stratejiler farklı bağlamlarda kullanılabilir ve uyarlanabilir.

İstemsiz bekârlar olarak adlandırılan (involuntary celibate) ve yeni iletişim ortamları içinde İncel adıyla tezahür eden topluluk, bu stratejilerin pratikte nasıl kullanıldığına dair bir örnektir. İncel hareketi, fiziksel çekiciliğe dayalı bir ön yargı ve ayrımcılık biçimi olan görünüşçülük (lookism) fikrini benimsemektedir. Bu nedenle topluluk içindeki bireyler kendilerini mağdur olarak konumlandırmaktadır (Halpin, 2022). Kadınların partner tercihlerinde bu fikrin hâkim olduğuna inanmaktadır. Fiziksel çekicilikten yoksun olmaları ise yalnız kalacaklarına dair kaderci bir bakış açısıyla ve nihilist bir

yaklaşımına 'kara hap' (black pill) fikri etrafında şekillenmektedir (Glance, Dover & Zatzkin, 2021). Bu bakış açısıyla Incel hareketi cinsellik ve çekicilikle ilgili toplumsal dinamiklerin adil olmadığını ve insanların doğuştan farklı avantaj ya da dezavantajlarla hayata başladığını savunmaktadır. Onlara göre, bu durumun farkına varan ve gerçeği gören tek grup kendileridir. Incel hareketi içinde temel fikir, kadınların fiziksel olarak çekici olmayan erkekleri tercih etmeyeceği kabulüne dayalı olarak sosyal ilişkilerde başarısız olmaya mahkûm olduklarıdır. Bu bağlamda Incel hareketi, erkeklerin sistematik bir ayrımcılıkla karşı karşıya olduğuna inanan grubun dijital mecralardaki varlığı olarak değerlendirilebilir. Inceller ve benzeri topluluklar, feminizmin olumsuzlanması, çevrim içi nefret ve ağ tabanlı kadın düşmanlığına (networked misogyny) zemin hazırlayan fırsatlar yaratmaktadır (Moloney & Love, 2018).

Araştırmalar, Incel hareketine içinde konumlanan bireylerin çoğunun kadınlara karşı nefret söylemi geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu sayede topluluk içindeki bireyler, kendilerini hem kadınlardan hem de genel olarak toplumdan ayırtan bir kimlik inşa etmektedir. Bununla birlikte hareket kendi içinde varlık gösteren katılımcıları, cinsiyet, etnik köken, cinsel hiyerarşi ve toplumsal statüye dayalı bir jargonla değerlendirmektedir. Bu topluluk, kendilerini reddeden çekici kadınları 'Stacy', onların seçtiği çekici erkekleri ise 'Chad' olarak adlandırmaktadır. 'Chad' beyaz erkekler için kullanılırken, siyahiler 'Tyron', Asyalılar ise 'Chang' olarak adlandırılmaktadır. Ortalama görünümümlü erkekler 'normie', cinsel ilişki kurma zorluğu yaşayan kişiler 'beta' olarak nitelendirilmektedir (Waśniewska, 2020).

Çevrim içi platformlarda yaygın olarak kullanılan 'caps' ya da 'internet esprileri', videolar ve diğer dijital içerikler, bu kimlik ayrımını pekiştiren araçlar olarak ön plana çıkmaktadır (Daly & Reed, 2021). İnternet üzerinden hızla yayılan görsel ya da metin tabanlı alaycı içerikler alt metninde bir nefret söylemi barındırmaktadır. Ayrıca topluluk tarafından oluşturulan yanlış bilgi yığınlarını ve olumsuz fikirleri yaymak, desteklemek ve kendi ideolojilerini örtük bir şekilde iletmek için kullanılmaktadır. Bununla birlikte ana akım medya tarafından verilen bilgilere karşı çıkan ve bunu topluluk içindeki bireylerin kendi deneyimlerine ya da topluluk içinde konuşulan fakat gerçek olmayan olaylara dayandırarak yapmaktadır. Bu etkileşim ise nefret söylemlerini ve dezenformasyonu daha da güçlendiren bir mekanizmanın oluşumuna ortam hazırlamaktadır.

Fiziki dünyada gerçekleşen nefret suçları ve nefret ya da şiddet odaklı grupların ilgili olduğu konularda yaşanan sosyo-politik olaylar, çevrim içi nefret içeriklerinin artmasına yol açmaktadır. Fiziki ortamda yapılan eylemler ve sanal dünyada gerçekleşen nefret söylemleri ya da şiddet pratikleri, bu tür aşırı topluluklar üzerinde etki yaratabilir ya da grup dayanışmasına yol açabilir. Çevrim içi topluluklar, site yöneticileri tarafından tartışmanın denetlenmesi ya da tamamen yasaklanması korkusuyla çevrim dışı şiddeti teşvik etmekten kaçınırsalar da hem çevrim içi hem de çevrim dışı nefreti daha kabul edilebilir ve haklı görülen bir ortamın oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Wied-

litzka, Prati, Brown, Smith, & Walters , 2023). Çevrim dışı şiddet içeren aşırı eylemlerin faillerinin, bu eylemlerden önce aşırılık yanlısı çevrim içi topluluklarla ilişkili oldukları tespit edilmiştir (Regehr, 2020). Sosyal medyada nefret içeriklerinin yayılması, sonrasında gerçekleşen çevrim dışı nefret suçlarıyla bağlantılıdır (Müller & Schwarz, 2021).

Dijitalden Fiziksele Şiddetin Tezahürü

Çevrim içi mecralarda yer alan nefret içeriklerinin bir yankı odası içinde devamlı olarak tekrar edilmesi zamanla topluluğun katılımcıları için şiddetin bir norm hâline gelerek meşru bir eylem olarak algılanmasına yol açabilir. Bu normalleşme süreci aşırı topluluklar tarafından bireylerin dijital mecralarda radikalleşmesini ve fiziki dünyada da şiddet eylemleri gerçekleştirmek için motive olmasını sağlamaktadır.

Kapalı dijital topluluklar, nefret söylemini pekiştirerek katılımcılarını şiddete yönlendirebilir. Fiziksel dünyada gerçekleşen nefret söylemi ya da şiddet eylemleri bireyleri çevrim içi ortamlarda örnek alınan figürler hâline getirebilir. Bu bağlamda çevrim içi ortamlarda bir lider figürü ya da bir grup tarafından desteklenen şiddet eylemleri, diğer bireyler tarafından taklit edilme potansiyeline sahiptir.

Yalnızlık ya da dışlanmışlık gibi psikolojik faktörler de bireylerin çevrim içi nefret grupları tarafından benimsenen ideolojilere kapılmalarına neden olabilir. Bu tür gruplar katılımcılarına aidiyet hissi sunarak onları radikalleştirirken, şiddet içerikli eylemleri meşru göstermeye çalışmaktadır. Bu noktada bireylerin kendilerini ifade edebildikleri ve kabul gördükleri dijital topluluklar, şiddeti yaymak için bir zemin oluşturmaktadır. Bu çevrim içi radikalleşme süreçlerinin önemli bir örneği ise Incel yapılanmasıdır.

Incel hareketi, romantik başarısızlıklardan kaynaklı ve çoğu zaman intikam amacıyla özellikle genç erkeklerin gerçekleştirdiği şiddet eylemlerine gönderme yapmaktadır. Topluluk kadınlar tarafından (göreceli olarak toplum tarafından) reddedildiklerini hisseden bireylerden oluşmaktadır. Bu topluluk öfkelerini dile getirmek için yeni iletişim ortamlarından faydalanmaktadır. Şiddet içerikli fantezilerini kendi jargonları içinde popüler olarak tanımladıkları erkekler (Chad) ve kadınlar (Stacy) üzerinden gerçekleştirmektedir. Topluluğun çoğu üyesi şiddete başvurmasa da Incel söylemlerinde 'ER'ye gitmek' terimi yaygındır. Bu terim, 2014 yılında Kaliforniya, Isla Vista'da bir silahlı saldırı gerçekleştirdikten sonra intihar eden ve Incel olduğu bildirilen Elliot Rodger'a atıfta bulunmaktadır. Elliot Rodger, bir kız yurduna silahlı saldırı girişiminde bulunmuş, başarılı olamayınca çevredeki insanları hedef almıştır. Rodger, kadınlardan intikam alacağını belirttiği 'My Twisted World' isimli bir manifesto yazmış ve kadınlara yönelik nefret söylemleri içeren çok sayıda YouTube videosu yayınlamıştır (Hoffman, Ware & Shapiro, 2020. s.5).

Ardından Kanada'da 2018 yılında bir saldırı gerçekleştiren ve sonucunda çoğu kadın, onlarca kişinin yaralanmasına ve ölümüne yol açan Alek Minassian, saldırı önce-

sinde Facebook hesabında şu sözleri paylaşmıştır: “Er (Acemi) Minassian Piyade 00010, Çavuş 4chan ile konuşmak istiyor lütfen. C23249161. Incel İsyanı zaten başladı! Tüm Chad’leri ve Stacy’leri devireceğiz! Yüce Beyefendi Elliot Rodger’a selam olsun!”. Saldırı sonrasında fail ile yapılan görüşmede Elliot Rodger’ın gerçekleştirdiği katliam öncesinde failin bu kişiyle çevrim içi mecralar üzerinde etkileşim kurduğunu ve bu olayın kendisini oldukça etkileyerek harekete geçmeye sevk ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca Incel topluluğuna katılımının aşamalı olarak arttığını, önce Reddit’te, ardından sansür karşıtı platform 4chan’de aktif hâle geldiğini açıklamıştır (Brockbank, 2019). Bu saldırının ardından Florida’da Scott Beierle isimli kişi de iki kadını öldürmüştü ve intihar girişiminde bulunmuştur. Beierle’nin uzun süredir Incel hareketinin ortak fikirlerine sahip olduğu ve kadın düşmanı içerikler paylaştığı rapor edilmiştir. Tüm bu saldırganların ortak özelliği, Incel ideolojisine uygun olarak çevrelerindeki kadınları hedef almaları ve Incel yapılanmasının çevrim içi topluluklarına üye olarak bu gruplarda aktif şekilde etkileşim içinde olmalarıdır (Hoffman, Ware & Shapiro, 2020). Bu kapsamda Reddit’teki erkek topluluğu üzerine yapılan ve altı milyon gönderiyi kapsayan bir araştırmada, çevrim içi topluluklara üye olan kullanıcıların şiddet eğilimleri sergilediği ve kadına yönelik şiddet ve düşmanlıkla ilgili kavramlara kanıt oluşturacak nitelikte davranışlar gösterdikleri tespit edilmiştir (Farrell, Fernandez, Novotny & Alani, 2019).

Türkiye’de Incel hareketine odaklanan organize yapılar küresel boyuttaki kadar güçlü şekilde örgütlenmemiştir. Ancak küreselleşmenin etkisiyle özellikle sosyal ağlar üzerinde bazı bireysel hesaplar ve topluluklar Türkiye’de de kadına yönelik nefret ve şiddet odaklı içerikler paylaşmaktadır. 2024 yılının Ekim ayında İstanbul’da Semih Çelik tarafından gerçekleşen İkbâl Uzuner ve Ayşenur Halil cinayetlerinin ardından, Discord ve Telegram’daki kapalı gruplarda faili öven paylaşımların ortaya çıkmasıyla kadınlara yönelik organize dijital şiddet ve zorbalık eylemleri gündeme gelmiştir. Bazı kapalı gruplar üzerinden organize olan kişilerin, kadınların kimlik bilgilerine ulaşarak onları taciz ettiği ve şantaj yaptığı iddiaları üzerine, grup yöneticileri gözaltına alınmış, Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği Discord’a erişim engeli getirmiştir. Ayrıca, cinsel taciz ve kadına şiddet içeren videoların bulunduğu kereste.moe isimli siteye erişim de İstanbul 2. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla engellenmiştir (Bilge, 2024).

Incel örneğinde de görüldüğü üzere, yankı odalarında nefret içeriklerinin tekrar edilmesi, şiddeti meşru gören ortak bir ideoloji yaratmakta ve bireylerin fiziksel dünyada şiddet eylemlerine yönelmesine zemin hazırlamaktadır. Çevrim içi nefret söylemleri ile fiziksel saldırılar arasındaki bu bağlantı, dijital platformların düzenlenmesine yönelik kapsamlı önlemler alınmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Türkiye’de Incel yapılanması henüz küresel ölçekteki kadar güçlü bir örgütlenmeye sahip olmasa da yakın tarihte yaşanan olaylar, küresel eğilimlerin yerel toplulukları hızla etkileyebileceğini göstermektedir. Bu sorunlarla başa çıkabilmek için, teknolojik müdahalelerin yanı sıra toplumsal farkındalığın artırılması ve aşırılık yanlısı dijital alt kültürlerin yayılmasını önleyici politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Çevrim İçi Nefret ve Şiddete Karşı Güvenlik Politikaları

Dünyada çevrim içi mecralar üzerinde gerçekleşen nefret söylemleri dijital şiddet eylemlerine yönelik güncel politikalar, çevrim içi nefret ve şiddetin tanımlanması, cezalandırılması ve önlenmesi amacıyla geliştirilen yasal, düzenleyici ve teknolojik önlemleri kapsamaktadır. Bu politikaların temel amacı, ifade özgürlüğünün korunması ile nefret söylemi ve dijital şiddet arasındaki hassas dengeyi sağlamaktır.

Dijital Hizmetler Yasası (Digital Services Act - DSA) Avrupa Birliği'nin en güncel düzenlemelerinden biridir. Bu yasa ile dijital platformların, kullanıcıları daha iyi korumak ve şeffaflığı artırmak için önlemler alması gerekmektedir. Bu kapsamda AB iç pazarındaki kullanıcılara içerik, ürün ve hizmetler sağlayan tüm çevrim içi araçların (çevrim içi ticaret siteleri, sosyal ağlar, içerik paylaşım platformları, seyahat ve konaklama için çevrim içi platformlar) sahte haber, propaganda, nefret söylemi, taciz ve çocuk istismarına neden olabilecek içerikleri daha etkili şekilde denetlemesini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca platformların içerik yönetimi politikalarını da şeffaflaştırmayı amaçlamaktadır (Avrupa Birliği Konseyi, 2024). Bununla birlikte 31 Mayıs 2016 tarihinde Avrupa Komisyonu, Facebook, X (Twitter), YouTube ve Microsoft'un yer aldığı teknoloji şirketleri ile birlikte çevrim içi nefret söylemiyle mücadele amacıyla bir davranış kodu açıklamıştır. Bu kod, yasa dışı nefret söyleminin yayılmasını önlemek ve ifade özgürlüğünü korumak adına çeşitli taahhütler içermektedir. Kararda bilişim teknolojisi şirketlerinin, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Birliği ile iş birliği içinde çalışarak çevrim içi nefret söylemi ile mücadelede kolektif bir sorumluluk paylaştığı ifade edilmiştir. Ayrıca, bu şirketlerin, çevrim içi platformlarda ifade özgürlüğünü desteklemek ve bu özgürlüğün gelişimini sağlamak gibi bir onura sahip oldukları vurgulanmıştır. Kararın amacı, yalnızca yasa dışı nefret söyleminin bireyler ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek değil, aynı zamanda bu söylemlerin ifade özgürlüğü, hoşgörü ve ayrımcılık yapmama ilkelerine zarar vermesini engellemektir (Avrupa Komisyonu, 2016).

ABD'de çevrim içi şiddet ilgili yasalar genellikle eyalet düzeyinde uygulanmaktadır. Federal düzeyde doğrudan bir çevrim içi nefret söylemi yasası bulunmamaktadır. Ancak eyaletler çevrim içi şiddete engel olan çeşitli yasal düzenlemelere sahiptir. Özellikle Kaliforniya'da intikam pornografisi (revenge porn) yasalar ile cezalandırılmaktadır. Kaliforniya'nın bu konudaki yasal düzenlemesi, 2013 yılında kabul edilen SB 255 numaralı yasa tasarısı ile yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme, bir kişinin rızası olmadan cinsel içerikli fotoğraflarını ya da videolarını çevrim içi olarak paylaşmayı suç olarak tanımlamıştır. Kaliforniya'nın bu yasasına göre, rıza dışı cinsel içerikli görüntü paylaşımı yapanlar, ceza ve para cezası ile karşı karşıya kalmaktadır (Kaliforniya Meclisi, 2013). Yine ABD, İletişim Ahlakı Yasası'nın 230. bölümü çerçevesinde çevrim içi platformların kullanıcı tarafından oluşturulan içeriklerden sorumlu tutulmamasını sağlayarak, platformlara içerikleri denetleme ve düzenleme yetkisi vermektedir. Bu düzenleme platformların kendi denetim süreçlerine daha fazla önem vermelerine ve kullanıcıları tarafından üretilen nefret söylemini ve dijital şiddet eylemlerini engellemek için politikalar geliştirmelerine olanak tanımaktadır (Cornell Law School, 2024).

İngiltere tarafından 2023 yılında yasalaşan ve 2025 yılında yürürlüğe girecek olan Çevrim içi Güvenlik Yasası (Online Safety Bill), çevrim içi platformlarda zararlı içeriklere yönelik düzenlemeler getirmeyi amaçlamaktadır. Bu yasa, sosyal ağ şirketlerine ve dijital hizmet sağlayıcılarına, platformlarındaki yasa dışı içerikleri denetleme ve kaldırma konusunda daha fazla sorumluluk yüklemektedir. Yasa, çevrim içi ortamda çocukların ve savunmasız grupların korunmasını önceliklendiren bir düzenleme olarak öne çıkmaktadır. Nefret söylemi, taciz ve dijital şiddet gibi içeriklerin platformlardan kaldırılmasını ve bu tür durumların engellenmesi için gerekli önlemlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca yürürlüğe girmesi beklenen bu yasa Ofcom'a (İngiltere İletişim Ofisi) çevrim içi platformları denetleme ve ceza uygulama yetkisi vermektedir. Ana hedefleri arasında, dijital ortamlarda güvenli bir kullanıcı deneyimi sağlamak ve nefret söylemi ve dijital şiddetle mücadele etmek yer almaktadır (Birleşik Krallık Hükümeti, 2022). Avustralya'nın çevrim içi güvenlik için bağımsız düzenleyicisi Avustralya vatandaşlarının çevrim içi güvenlik riskleri konusunda okuryazarlığını artırmak, çocuklara ya da yetişkinlere yönelik siber zorbalık ya da taciz gibi dijital şiddet pratiklerine engel olmak ve izinsiz paylaşılan özel görüntülerin zararlı içeriklerin kaldırılmasını sağlamaktadır (esafety, 2024). Ayrıca Avustralya'nın 2021 yılında yürürlüğe giren Çevrim İçi Güvenlik Yasası, sosyal ağların ve dijital hizmet sağlayıcılarının daha sıkı düzenlemelere tabi olmasını sağlamaktadır. Kullanıcıların çevrim içi ortamda karşılaştıkları dijital şiddet unsurları için şikâyet edebilmelerine olanak tanımaktadır. Yasa kapsamında istenmeyen içeriği kaldırmaları için çevrim içi platformlara belirli bir süre tanınır ve bu kurallara uymayan şirketlere cezai yaptırım uygulanmaktadır (Rickard, 2024).

Almanya'da 2018'de yürürlüğe giren NetzDG (Network Enforcement Act), sosyal ağların nefret söylemi, sahte haberler ve yasa dışı içeriklerle ilgili olarak belirli yükümlülükler taşımasını zorunlu kılan bir yasadır. NetzDG, iki milyondan fazla kullanıcısı olan sosyal mecralara kullanıcılar tarafından şikâyet edilen yasa dışı içeriklerin kaldırılması için belirli bir süre vermektedir ve istenilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda platformlara cezai yaptırım uygulanmaktadır. Özellikle nefret söylemi, çocuk istismarı materyalleri, tehditler ve aşırı sağ içeriklerin yayılmasını önlemek amacıyla uygulanmaktadır. Yasaya göre sosyal mecralar, kullanıcıların içerik kaldırma taleplerini değerlendirmek, raporlamak ve düzenli olarak şeffaflık raporları sunmak zorundadır (Modzelewska, 2018). Yeni Zelanda'nın Dijital Güvenlik ve Taciz Yasası (Harmful Digital Communications Act) ise 2015 yılında yürürlüğe giren ve çevrim içi ortamdaki dijital şiddeti engellemeye yönelik bir yasadır. Yasa çevrim içi platformlarda zorbalık, taciz ve nefret söylemi gibi eylemleri kapsayan içeriklerin kaldırılmasını ve mağdurların korunmasını hedeflemektedir. Yasanın etkinliğini artırmak amacıyla Yeni Zelanda, çevrim içi şiddet ve nefret söylemiyle mücadele eden NetSafe gibi bağımsız kuruluşlarla da iş birliği yapmaktadır. NetSafe, mağdurlara destek sağlarken aynı zamanda bu yasa çerçevesinde gerekli olan işlemleri yürütmektedir (2024).

Türkiye’de ise nefret suçları ve dijital şiddetle mücadeleyle yönelik güncel politikalar ve stratejiler, çeşitli yasal düzenlemeler, kurumsal yapılanmalar ve dijital ortamda uygulanan kontrol mekanizmaları aracılığıyla yürütülmektedir. Nefret suçlarına yönelik yasal çerçeve, ‘5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)’ ile oluşturulmuştur. TCK’nın 216. maddesi, halkı sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılıkları üzerinden kin ve düşmanlığa tahrik etmeyi suç olarak tanımlamakta ve bu suçlar için cezai yaptırımlar öngörmektedir (Ergüne, 2020, s. 1678). Dijital şiddetle mücadelede ise ‘İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (5651 Sayılı Kanun)’ kritik bir rol oynamaktadır. Kanunun temel amacı; internet ortamında işlenen suçları engellemek, kullanıcıların güvenliğini sağlamak ve hukuka aykırı içeriklerin kaldırılmasını sağlamaktır. Kanun, içerik sağlayıcıların, yer sağlayıcıların ve erişim sağlayıcıların sorumluluklarını belirlemektedir ve gerektiğinde erişimin engellenmesi gibi tedbirlerin alınmasına yönelik düzenlemeleri içermektedir. Özellikle çocukların ve gençlerin korunması, kişilik haklarının ihlali ve özel hayatın gizliliğinin ihlali gibi konularda, bu kanun önleyici hükümler içermektedir. Kanun kapsamında, yetkili merciler tarafından yapılan bildirimler doğrultusunda hukuka aykırı içeriklerin kaldırılması ve erişimin engellenmesi gibi önlemler alınabilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti, 2007). Ek olarak 2020 yılında yapılan güncellemeler ile sosyal medya platformlarına Türkiye’de temsilcilik açma zorunluluğu getirilmiş ve bu platformlarda zararlı içeriklere daha hızlı müdahale edilebilmesi sağlanmıştır (Karakış, 2020).

Türkiye, dijital şiddet ve nefret söylemleri ile mücadelede çeşitli kurumsal yapılarda ön plana çıkmaktadır. İletişim Başkanlığı, kamu güvenliğini tehdit eden dijital içeriklere karşı farkındalık çalışmalarını yürütmekte ve internet ortamında nefret suçları ile ilgili düzenleyici bir yapı olarak faaliyet göstermektedir. Bunun yanı sıra Emniyet Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak faaliyet gösteren ‘Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı’, internet üzerindeki suçların tespit edilmesi, takibi ve raporlanmasından sorumlu bir birim olarak aktif rol almaktadır (2024). Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde kurulan Dijital Mecralar Komisyonu, dijital mecralardaki düzenlemeler ve uygulamalar üzerine çalışarak nefret söylemi ve dijital şiddetle ilgili yeni politikalar geliştirmeyi amaçlamaktadır (TBMM, 2024). Adalet Bakanlığı ise ‘İnsan Hakları Eylem Planı’ kapsamında nefret suçları ve dijital şiddetle mücadeleyle yönelik hukuki süreçlerin etkinleştirilmesi ve mağdurların korunmasını öncelikli hedefler arasında belirlemiştir (2021).

Türkiye, sosyal medya platformları ile iş birliği yaparak zararlı içeriklerin tespiti ve gerektiğinde erişim engeli ya da hesap kapatma gibi tedbirlerin uygulanmasına yönelik politikalar geliştirmiştir. Bu kapsamda, e-Devlet platformu üzerinden dijital şiddet mağdurlarının şikâyetinde bulunabileceği mekanizmalar hayata geçirilmiş ve mağdurların yasal süreçlere hızlı erişimi sağlanmıştır. Ayrıca dijital şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla çeşitli eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşları, dijital okuryazarlık konusunda eğitimler vererek internet kullanıcılarını nefret söylemi ve dijital şiddet konusunda bilinçlendirmeyi hedeflemektedir.

SONUÇ

Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimi bireylerin çevrim içi platformlar sayesinde ulusal sınırları aşarak ortak ideolojik bir zeminde buluşmalarına olanak tanımaktadır. Bu yeni düzen, bireylere avantajlar sağlayacağı gibi, geleneksel medyadan ayrılan belirli özellikleri dolayısıyla, “küresel ve yerel bağlamda heteroseksist, homofobik, zenofobik, militarist ve etnik-milliyetçi söylemlerin” (Binark, 2010, s.50) dolaşıma girmesine imkân tanımaktadır. Kitle iletişim araçları ile yayılan söylemler, geniş kitlelere nüfuz ederek toplumun pasivize olmasına neden olabilir. Bu bağlamda, nefret söylemlerine maruz kalan bireyler ve topluluklar, suskunluk sarmalının bir parçası hâline gelebilir. Dijital platformlar nefret söylemlerinin küreselleşmesine ve şiddet odaklı toplumsal alt kültürlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilir.

Dijital şiddet eylemleri açısından yeni iletişim ortamlarının anonimlik ve etkileşim özellikleri ön plana çıkmaktadır. Özellikle yeni iletişim teknolojilerinin sağladığı anonimlik, şiddet odaklı söylemlerin daha cesur bir şekilde ifade edilmesine ve yayılmasına olanak tanımaktadır. Çevrim içi nefret topluluklarının oluşturduğu yankı odaları, bu eylemlerin sıradanlaşmasına aynı zamanda şiddetin meşrulaşmasına ortam hazırlamaktadır. Tehlikeli ideolojiler, internetin yankı odası etkisiyle pekişmektedir ve düzenli olarak tüketilen, yoğun şiddet içeren nefret içerikleri sabit bir inanç hâline gelmektedir. Zararlı söylemlerin normalleştirilmesiyle şiddet eylemlerini teşvik eden bir döngü oluşturulmaktadır. Bu döngü içinde; şiddet teşvik edilmekte, belgelenmekte, paylaşılmakta ve kutlanarak yeniden teşvik edilmektedir. Incel hareketi bu sürecin en çarpıcı örneklerindedir. Topluluk içindeki kullanıcılar, çevrim içi platformlarda geliştirdikleri nefret söylemlerini zamanla fiziksel ya da dijital şiddet eylemlerine dönüştürebilmektedir.

Çalışmada dijital şiddet ile mücadelede ulusal ve uluslararası yasal uygulamaların ve denetim politikalarının önemine dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda Avrupa Birliği, ABD, İngiltere, Almanya ve diğer çeşitli ülkelerin düzenlemeleri ve dijital platformlarda şiddet içerikli söylemlerin kontrol altına alınması için çeşitli stratejik müdahaleler incelenmiştir. Türkiye özelinde ise nefret suçları ve dijital şiddetle ilgili yasal düzenlemelerin yanı sıra, alana yönelik çalışmalarıyla belirli kamu kuruluşları da süreçte rol oynamaktadır. Ayrıca tüm dünyada dijital okuryazarlığın ve toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmaların genişletilmesi dijital şiddetle mücadelede önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır.

Uygulanan politikalara rağmen, vatandaşların karşılaştıkları içeriklere karşı daha etkili mücadele yöntemlerinin devreye sokulması gerekmektedir. Dijital mecralarda dolaşıma giren nefret içerikli metinler ile görsel ve işitsel imgelerin, cinsiyetler, bireyler, gruplar ve kültürler arasındaki iletişim süreçlerine olumsuz etkileri iletişim bilimleri açısından dikkatle incelenmelidir. Farklı cinsiyetler, cinsel yönelimler, etnik kimlikler, mezhepler, ırklar ve kültürler arasında hoşgörü ve anlayışı pekiştirecek iletişim imkânlarının geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Yeni medyada dolaşıma giren nefret söyleminin, fiziki hayattaki kökenleri siyasal, kültürel ve toplumsal politikalar çerçevesinde araştırılmalıdır. Nefret ve şiddet suçlarına yönelik yapılan yasal düzenlemelere dayalı önlemlerin yeterli olmadığı, nefret söyleminin ve şiddet eylemlerinin temelini bireylerin ve toplulukların zihinlerinde yattığı unutulmamalıdır. Bu nedenle eğitime dayalı yaklaşımların ve diyalog mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Örneğin; dijital okuryazarlığı artırmaya yönelik bir program önerisi olarak, Millî Eğitim Bakanlığı ve yerel yönetimlerin iş birliğiyle okullarda dijital medya okuryazarlığı dersleri zorunlu hâle getirilebilir. Dijital şiddete yönelik etik yaklaşımları analiz eden seçmeli derslerin açılması da bu kapsamda değerlendirilebilir. Ayrıca Türkiye'nin Avrupa Birliği'nin Dijital Hizmetler Yasası'na uyum sağlayarak nefret söylemini izleme ve raporlama mekanizmaları geliştiren kuruluşlarla iş birliği yapması önemlidir. Dijital platformların, kullanıcı şikâyetlerini değerlendirebilmeleri için bağımsız denetim kuruluşlarıyla çalışmalarını teşvik etmek ve şiddet içerikli materyallerin yapay zekâ algoritmalarıyla tespit edilmesini sağlamak, platformların denetimi açısından oldukça önemlidir. Sivil toplum kuruluşları ise vatandaşlar için farkındalık artırıcı kampanyalar düzenleyerek, "sanal ortamda hoşgörü" temalı eğitimler organize edebilir. Dijital şiddete yönelik suçlara yönelik cezai yaptırımların kamuoyuna tanıtılması ve kolluk kuvvetlerinin bu suçların tespitine müdahalesi konusunda eğitilmesi de son derece önemlidir. Ayrıca bu konudaki toplum bilincini geliştirmek amacıyla dijital şiddetle mücadeleye yönelik çeşitli kamu spotlarının televizyon ve sosyal medya kanallarında yayınlanması ve nefret söylemlerinin etkileri konusunda medyanın sorumluluk almasını teşvik edecek bir "etik medya inisiyatifi" oluşturulması yararlı olacaktır.

Türkiye'nin dijital şiddet ile mücadelede uyguladığı politikalar, uluslararası düzenlemelerle uyumlu bir yapı geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve Birleşmiş Milletler'in nefret suçları ile mücadeleye ilişkin önerileri, Türkiye'nin mevcut uygulamalarını geliştirmesi için uluslararası bir referans oluşturabilir. ABD ve İngiltere gibi ülkelerde dijital platformların bağımsız denetim mekanizmalarıyla çalışmasının teşvik edilmesi ve yapay zekâ algoritmalarıyla zararlı içeriklerin tespit edilmesi gibi uygulamalar, Türkiye'de de benzer bir yaklaşımın benimsenmesi için model teşkil etmektedir.

Nefret söylemlerine karşı bireysel olarak izlenebilecek yol ise bu oluşumlara karşı temkinli hareket etmek ve tarafları iyi tanımaktır. Şiddet içeren eylemler genellikle bunları yayan kaynaklar hakkında önemli ipuçları barındırmaktadır. Bu nedenle zararlı içeriklerin yayılmasına sebep olan kaynaklara yönelik stratejiler geliştirmek ve stratejileri farklı durumlara uyarlamak başka bir çözüm yolu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca nefret ve şiddet unsurlarının taşındığı medyadan bağımsız olarak sorunun kaynağına odaklanmak üzerinde durulması gereken diğer bir noktadır. Çevrim içi platformlarda nefret söylemlerinin yayılmasını engellemek için uygulanan denetim stratejilerinin

yanı sıra, sosyal adaletin sağlanmasına yönelik daha geniş kapsamlı politikalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada incelenen söylemler, eylemler ve karşı stratejiler, daha geniş bir yapılanmanın düşünce biçimlerini temsil eden örnekler olarak ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Åkerlund, M. (2021). Influence Without Metrics: Analyzing the Impact of Far-Right Users in an Online Discussion Forum. *Social Media + Society*, 7(2).
- AIHM. (2013). *Vejdeland and Others v. Sweden*, No. 1813/07, 9 February 2012. HUDOC. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109046> Erişim T. 24 Temmuz 2020.
- Adalet Bakanlığı. (2021, Nisan). İnsan Hakları Eylem Planı ve Uygulama Takvimi. Retrieved from “https://insanhaklarieylemplani.adalet.gov.tr/resimler/%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_Eylem_Plan%C4%B1_ve_Uygulama_Takvimi.pdf” \t “_new” https://insanhaklarieylemplani.adalet.gov.tr/resimler/%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_Eylem_Plan%C4%B1_ve_Uygulama_Takvimi.pdf Erişim T. 24 Eylül 2024.
- Avrupa Birliği Konseyi. (2024, Temmuz 5). Gesetz über digitale Dienste. *consilium.europa*. Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/de/policies/digital-services-act/#:~:text=Das%20Gesetz%20C3%BCber%20digitale%20Dienste,Inhalte%20zur%20Verantwortung%20gezogen%20werden>. Erişim T. 8 Ekim 2024.
- Avrupa Komisyonu. (2016, Mayıs 31). European Commission and IT Companies announce Code of Conduct on illegal online hate speech. *ec.europa*. Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_16_1937 Erişim T. 6 Ekim 2024.
- Avrupa Konseyi. (2018). Mapping study on cyberviolence. Retrieved from <https://rm.coe.int/t-cy-2017-10-cbg-study-provisional/16808c4914>. Erişim T. 8 Ekim 2024.
- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi. (1997). Recommendation No. R(97)20 of the Committee of Ministers to Member States on “Hate Speech”. Retrieved from <https://rm.coe.int/1680505d5b> Erişim T. 6 Ekim 2024.
- Avrupa Parlamentosu. (2018). Cyber violence and hate speech online against women. Study For the FEMM committee. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU\(2018\)604979_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU(2018)604979_EN.pdf) Erişim T. 11 Ekim 2024.
- Bennett, D. C., Guran, E., Ramos, M., & Margolin, G. (2011). College students' electronic victimization in friendships and dating relationships: Anticipated distress and associations with risky behaviors. *Violence and Victims*, 26(4), 410-429.
- Bilge, B. (2024, Ekim 10). Veri Güvensizliği ve Online Şantaj. *dogrulukpayi*. Retrieved from <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/veri-guvensizligi-ve-online-santaj> Erişim T. 24 Eylül 2024.

- Binark, M. (2010). Nefret söyleminin yeni medya ortamında dolaşıma girmesi ve türetilmesi. In T. Çomu (Ed.), *Yeni medyada nefret söylemi* (pp. 11–53). İstanbul: Kalkedon.
- Birleşik Krallık Hükümeti. (2022, Aralık 16). Guidance A guide to the Online Safety Bill. gov.uk. Retrieved from <https://www.gov.uk/guidance/a-guide-to-the-online-safety-bill> Erişim T. 1 Ekim 2024.
- Bormann, E. G. (1972). Fantasy and rhetorical vision: The rhetorical criticism of social reality. *Quarterly Journal of Speech*, 58(4), 396-407.
- Brockbank, N. (2019, Eylül 27). Alek Minassian reveals details of Toronto van attack in video of police interview. CBC. Retrieved from "<https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/alek-minassian-police-interview-1.5298021>" \t "_new" <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/alek-minassian-police-interview-1.5298021> Erişim T. 25 Eylül 2024.
- Cornell Law School. (2024). 47 U.S. Code § 230 - Protection for private blocking and screening of offensive material. law.cornell.edu. Retrieved from <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/47/230> Erişim T. 15 Ekim 2024.
- Daly, S., & Reed, S. (2021). "I Think Most of Society Hates Us": A Qualitative Thematic Analysis of Interviews with Incels. *Sex Roles*, 86(11), 14-33.
- Dehghan, E., & Nagappa, A. (2022). Politicization and Radicalization of Discourses in the Alt-Tech Ecosystem: A Case Study on Gab Social. *Social Media + Society*, 8(3).
- DeMarsico, D., Bounoua, N., Miglin, R., & Sadeh, N. (2021). Aggression in the Digital Era: Assessing the Validity of the Cyber Motivations for Aggression and Deviance Scale. *Assessment*, 29(4), 1-18.
- Duffy, M. E. (2003). Web of Hate: A Fantasy Theme Analysis of the Rhetorical Vision of Hate Groups Online. *Journal of Communication Inquiry*, 27(3), 291-312.
- Emniyet Genel Müdürlüğü. (2024). Hakkımızda. egm.gov. Retrieved from <https://www.egm.gov.tr/siber/hakkimizda2> Erişim T. 8 Ekim 2024.
- Ergüne, E. (2020). Tehlike Suçları Bağlamında Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama Suçları (TCK m 216). *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(3), 1675-1721.
- Esafety. (2024). Helping Australians have safer experiences online. esafety. Retrieved from <https://www.esafety.gov.au/> Erişim T. 26 Eylül 2024.
- Farrell, T., Fernandez, M., Novotny, J., & Alani, H. (2019). Exploring Misogyny across the Manosphere in Reddit. *WebSci '19: Proceedings of the 10th ACM Conference on Web Science* (s. 87-96). NY: Association for Computing Machinery.
- Fascendini, F., & Fialová, K. (2011). Voices from digital spaces: Technology related violence against women. Association for Progressive Communications. Retrieved from https://d1wqxtxslx7le7.cloudfront.net/54929629/Voices_from_digital_spaces_Technology_related_against_domestic_violence-libre.pdf?1509992987=&response-contentdisposition=inline%3B+filename%3DVoices_from_digital_spaces_Technology_re.pdf&Expires=1729084228& Erişim T. 29 Eylül 2024
- Fenaughty, J., & Harré, N. (2013). Factors associated with distressing electronic harassment and cyber bullying. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 803–811.

- Finn, J. (2004). A Survey of Online Harassment at a University Campus. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(4), 468-483
- Fofiu, A. (2010). E-Youth: Balancing between opportunities and risks? Paper presented at the Multi-disciplinary Conference, Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen and the University of Antwerp, Belgium.
- Gaudette, T., Scrivens, R., Davies, G., & Frank, R. (2021). Upvoting extremism: Collective identity formation and the extreme right on Reddit. *New Media & Society*, 23(12), 3491-3508.
- Glance, A. M., Dover, T., & Zatzkin, J. (2021). Taking the black pill: An empirical analysis of the "Incel". *Psychology of Men & Masculinities*, 22(2), 288-297.
- Halpin, M. (2022). Weaponized Subordination: How Incels Discredit Themselves to Degrade Women. *Gender & Society*, 36(6), 813-837.
- Hoffman, B., Ware, J., & Shapiro, E. (2020). Assessing the Threat of Incel Violence. *Studies in Conflict & Terrorism*, 43(7), 1-23
- Kaliforniya Meclisi. (2013). California Penal Code § 647: Disorderly conduct. California Legislative Information. Retrieved from https://leginfo.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?lawCode=PEN§ionNum=647 Erişim T. 3 Ekim 2024.
- Karakış, G. (2020, Temmuz 2). Son dakika haberi: Sosyal medya düzenlemesinde neler var? İşte çalışmanın detayları. *Hürriyet*. Retrieved from "<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-sosyal-medya-duzenlemesinde-neler-var-detaylar-belli-oldu-41555145>" \t "_new" <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-sosyal-medya-duzenlemesinde-neler-var-detaylar-belli-oldu-41555145> Erişim T. 5 Ekim 2024.
- Laclau, E. (2022). *Popülist Akıl Üzerine*. (N. B. Çevik, Çev.) Ankara: Epos.
- Levin, B. (2002). Cyberhate: A Legal and Historical Analysis of Extremists' Use of Computer Networks in America. *American Behavioral Scientist*, 45(6), 958-986.
- Müller, K., & Schwarz, C. (2021). Fanning the Flames of Hate: Social Media and Hate Crime. *Journal of the European Economic Association*, 19(4), 2131-2167.
- Modzelewska, A. (2018). The Impact of the German NetzDG law. *ceps.eu*. Retrieved from <https://www.ceps.eu/ceps-projects/the-impact-of-the-german-netzdg-law/> Erişim T. 10 Ekim 2024.
- Moloney, M. E., & Love, T. (2018). Assessing online misogyny: Perspectives from sociology and feminist media studies. *Sociology Compass*, 12(1).
- netsafe. (2024). About Netsafe. [netsafe: https://netsafe.org.nz/netsafe](https://netsafe.org.nz/netsafe) Erişim T. 24 Temmuz
- Regehr, K. (2020). In(ce)l doctination: How technologically facilitated misogyny moves violence off screens and on to streets. *New Media & Society*, 24(1), 138-155.
- Rickard, D. (2024, Temmuz 2). Statutory Review of the Online Safety Act 2021. lawcouncil.au. Retrieved from <https://lawcouncil.au/publicassets/a852a953-d038-ef11-94a3-005056be13b5/4550%20-%20S%20-%20Statutory%20Review%20of%20the%20Online%20Safety%20Act.pdf> Erişim T. 13 Ekim 2024.

- TBMM. (2024). Dijital Mecralar Komisyonu - Komisyon Hakkında. Retrieved from <https://www.tbmm.gov.tr/ihhtisas-komisyonnari/lcerik/ihhtisas-komisyonnari-dijital-mecralar-komisyonu-hak-kinda/dijital-mecralar-komisyonu/f72877d1-b4c7-037b-e050-007f01005610> Erişim T. 20 Ekim 2024.
- Törnberg, P., & Törnberg, A. (2024). Inside a White Power echo chamber: Why fringe digital spaces are polarizing politics. *New Media & Society*, 26(8), 4511-4533.
- Türkiye Cumhuriyeti. (2007). İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yo-luyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (Kanun No. 5651). Retrieved from <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5651&MevzuatTur=1&Mevzuat-Tertip=5> Erişim T. 3 Ekim 2024.
- Uyheng, J., & Carley , K. (2021). Characterizing network dynamics of online hate communities around the COVID-19 pandemic. *Applied Network Science*, 6(1), 1-21.
- Waśniewska, M. (2020). The red pill, unicorns and white knights: Cultural symbolism and conceptual metaphor in the slang of online incel communities. In B. Lewandowska-Tomaszczyk (Ed.), *Cultural conceptualizations in language and communication* (pp. 65–82). Cham: Springer.
- Wiedlitzka, S., Prati, G., Brown, R., Smith, J., & Walters , M. (2023). Hate in Word and Deed: The Tempo-ral Association Between Online and Offline Islamophobia. *J Quant Criminol*, 39, 75–96.

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir/The authors have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazarlar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The authors declared that this article has received no financial support.